

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Навчально-науковий інститут економіки та управління

Обліково-фінансовий факультет

Кафедра фінансів і кредиту

ГРОШІ І КРЕДИТ

Завдання

*для практичних занять та самостійної роботи здобувачів вищої освіти
напрямів підготовки 6.030508 «Фінанси і кредит»,
6.030509 «Облік і аудит», 6.030601 «Менеджмент»
денної форми навчання*

МИКОЛАЇВ

2015

УДК 336.7
ББК 65.262
Г86

Друкується за рішенням науково-методичної комісії обліково-фінансового факультету Миколаївського національного аграрного університету від 16.12.2015 р., протокол №4

Укладачі:

Н. М. Сіренко – д-р. екон. наук, професор, зав. каф. фінансів і кредиту
Миколаївського національного аграрного університету

А. В. Бурковська – канд. екон. наук, доцент кафедри фінансів і кредиту
Миколаївського національного аграрного університету

А. Ю. Корабахіна – асистент кафедри фінансів і кредиту
Миколаївського національного аграрного університету

Рецензенти:

І. В. Ксьонжик – д-р. екон. наук, доцент кафедри обліку і аудиту,
Миколаївський національний аграрний університет

Н. В. Данік – канд. екон. наук, доцент кафедри фінансів та кредиту,
Миколаївський національний університет ім.
В.О. Сухомлинського

ЗМІСТ

ВСТУП	4
Структурно-модульна схема дисципліни «Гроші і кредит»	5
Модуль 1. Гроші	
Змістовий модуль 1.Сутність та функції грошей.....	7
Змістовий модуль 2.Грошовий обіг і грошова маса.....	9
Змістовий модуль 3.Грошовий ринок.....	12
Змістовий модуль 4.Грошові системи.....	13
Змістовий модуль 5.Інфляція і грошові реформи.....	14
Змістовий модуль 6.Валютний ринок і валютні системи.....	16
Змістовий модуль 7.Кількісна теорія і сучасний монетаризм.....	18
Модуль 2. Кредит	
Змістовий модуль 8.Кредит в ринковій економіці.....	20
Змістовий модуль9.Фінансові посередники грошового ринку	22
Змістовий модуль 10.Центральні банки.....	24
Змістовий модуль 11.Комерційні банки	25
Змістовий модуль 12.Міжнародні валютно-кредитні установи та форми їх співробітництва з Україною.....	27
СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ	29

ВСТУП

Гроші – це продукт цивілізації і, одночасно, об'єктивна реальність, яка є однією з умов її розвитку, прогресу. Дисципліна «Гроші і кредит» вивчає грошові та кредитні відносини ринкової економіки. Вона має на меті формування системи базових знань з теорії грошей та кредиту, засвоєння закономірностей функціонування грошового ринку як теоретичної основи державної монетарної політики й розвитку банківської справи.

Зміст курсу дозволяє одержати необхідну суму знань, яка відповідає вимогам до фахівців вищої кваліфікації. Практичні заняття націлені на вивчення здобувачами вищої освіти питань економічної природи і функцій грошей, грошового ринку, грошово-кредитних систем і валютних відносин. Самостійна робота здобувачів вищої освіти повинна бути направлена на поглиблене вивчення окремих тем, питань, нормативних документів, Законів України, інструкцій, додаткової літератури, що впливатиме на розширення економічного кругозору фахівця.

Завдання вивчення дисципліни «Гроші і кредит»:

- 1) засвоїти сутність, функцій, концепції та роль грошей і кредиту в ринковій економіці;
- 2) опанувати закономірності та специфіку функціонування грошового ринку як теоретико-методологічної бази державної монетарної політики;
- 3) вивчити структуру та практичні засади функціонування грошової системи;
- 4) оволодіти основами побудови та розвитку банківської системи та операцій банків;
- 5) засвоїти закономірності розвитку і функціонування валютного ринку, інфляції, грошових реформ;
- 6) вивчити методи аналізу і оцінки державної монетарної та фінансово-кредитної політики;
- 7) засвоїти сутність та призначення фінансового посередництва;
- 8) вивчити структуру Світового банку, функції МВФ та їх пріоритетні напрями діяльності в Україні.

Виконання практичних завдань та самостійної роботи здобувачами вищої освіти забезпечує одержання ними знань про еволюційний розвиток грошей, основні теорії грошей, сучасні грошові системи країн з ринковою економікою, вплив інфляції на перебіг економічних процесів та основні напрями й механізм здійснення ревальвації, діяльність банків, види їх операцій тощо.

Структурно-модульна схема дисципліни «Гроші і кредит»

Гроші та кредит	Модуль 1. Гроші	Змістовий модуль 1 Сутність і функції грошей
		Змістовий модуль 2 Грошовий обіг і грошова маса
		Змістовий модуль 3 Грошовий ринок
		Змістовий модуль 4 Грошові системи
		Змістовий модуль 5 Інфляція і грошові реформи
		Змістовий модуль 6 Валютний ринок і валютні системи
		Змістовий модуль 7 Кількісна теорія грошей і сучасний монетаризм
	Модуль 2. Кредит	Змістовий модуль 8 Кредит у ринковій економіці
		Змістовий модуль 9 Фінансові посередники грошового ринку
		Змістовий модуль 10 Центральні банки
		Змістовий модуль 11 Комерційні банки
		Змістовий модуль 12 Міжнародні валютно-кредитні установи та форми їх співробітництва з Україною

Склад, обсяг і терміни виконання змістових модулів

Модулі курсу			Найменування змістових модулів	Розподіл навчального часу				Термін виконання, тижднів	Термін контрольного заходу
Найменування	Обсяг, кредит	Сума залікових балів		всього	лекції	практичні	самостійна робота		
Гроші	2,42	22-36	Сутність і функції грошей	14	4	2	8	1-2	2
			Грошовий обіг і грошова маса	11	2	1	8	3	3
			Грошовий ринок	11	2	1	8	4	4
			Грошові системи	12	2	1	9	5	5
			Інфляція і грошові реформи	14	4	1	9	6-7	7
			Валютний ринок і валютні системи	11	2	1	8	7-8	8
			Кількісна теорія грошей і сучасний монетаризм	14	4	1	9	8-10	10
Разом 1 модуль				87	20	8	59	x	x
Кредит	1,58	14-24	Кредит у ринковій економіці	15	4	2	9	10-12	12
			Фінансові посередники грошового ринку	10	1	1	8	12	12
			Центральні банки	11	2	1	8	13	13
			Комерційні банки	11	2	1	8	14	14
			Міжнародні валютно-кредитні установи та форми їх співробітництва з Україною	10	1	1	8	15	15
Разом 2 модуль				57	10	6	41	x	x
Всього	4	36-60		144	30	14	100	x	x

Модуль 1. Гроші

Змістовий модуль 1. Суть і функції грошей.

Мета практичного заняття – засвоїти сутність поняття «гроші» та їх функції, вивчити особливості концепцій походження грошей та форми грошей, з'ясувати об'єктивну необхідність переходу від повноцінних грошей до неповноцінних.

Короткий термінологічний словник: гроші, проста (випадкова) форма вартості, повна (розгорнута) форма вартості, загальна (еквівалентна) форма вартості, грошова форма вартості, раціоналістична концепція походження грошей, еволюційна концепція походження грошей, властивості грошей, вартість грошей, товарні гроші, повноцінні гроші, неповноцінні гроші, кредитні гроші, готівкові гроші, депозитні гроші, електронні гроші, банкнота, білонна монета, «квазігроші», вексель, чек, функція грошей, масштаб цін, спеціальні засоби запозичення.

Питання для опитування:

1. Походження і необхідність грошей у товарному господарстві.
2. Суть грошей як загального еквіваленту.
3. Форми грошей і їх еволюція.
4. Вартість грошей.
5. Функції грошей. Функція міри вартості. Ціна як грошове вираження вартості товару.
6. Функція засобу обігу і засобу платежу. Їх сутні сфери використання.
7. Функція засобу нагромадження, її суть, сфера використання і вплив часу на неї.
8. Світові гроші. Взаємозв'язок функцій та вплив на них змін вартості грошей.
9. Роль грошей як інструмента регулювання економіки.

Завдання 1

Розподілити наведених нижче представників відповідно до основних концепцій, що пояснюють причини виникнення грошей, заповнивши табл.1.1.

Таблиця 1.1 Основні представники концепцій походження грошей

№ з/п	Представник	Концепція	
		Раціоналістична	Еволюційна
1	Арістотель		
2	А. Сміт		
3	М. Фрідмен		
4	К. Маркс		
5	Дж. Гелбрейт		
6	Д. Рікардо		
7	П. Самуельсона		
8	Г. Кнапп		

Завдання 2

Проаналізувавши тлумачення про гроші та особливості їх виникнення, що наведені в табл.1.2, зазначити їх авторів.

Таблиця 1.2 Підходи до тлумачення походження грошей з позицій представників різних концепцій

№ з/п	Сутність тлумачення	Представник
1	Гроші – це продукт права, продукт держави	
2	Гроші є штучною соціальною умовністю, яка визначається суспільством	
3	Гроші зробилися загально прийнятим засобом торгівлі з тих пір, як закінчилась мінова торгівля, але подібних до всіх інших товарів, золото і срібло обмінюється у своїй вартості	
4	Гроші являють собою певну річ, якій ми даємо чисельну величину за допомогою відповідної процедури; вони не мають природної основи	
5	Гроші не інакше як технічне знаряддя для обміну та торгівлі, ставлячи на перше місце їхню функцію обігу	

Завдання 3

Проаналізувавши історичні аспекти виникнення національної валюти, встатити пропущенні слова або дати відповідно до змісту тексту.

Назву «гривенник» дістала у народі срібна монета вартістю у десять копійок. Проголосивши своїм Третім універсалом 18 липня 1917 року утворення Української Народної Республіки, Центральна Рада запровадила в Україні нову національну валюту. Первісно такою валютою було визначено _____, вартість якого дорівнювала 17,424 долі щирого золота (1 доля = 0,044 г золота).

Хронологія введення грошових знаків УНР та Української Держави в обіг була такою: 5 січня 1918 року — 100 карбованців (ескіз Г.Нарбути); 6 квітня 1918 року — 25 та 50 карбованців («лопатки», ескізи О.Красовського); 17 жовтня 1918 року — 10, 100 та 500 («горпинки») гривень (ескізи Г.Нарбути); жовтень 1918 року — 1000 та 2000 гривень (ескізи І.Мозолевського); серпень 1919 року — 10 («раки») та 1000 карбованців (ескізи І.Золотова), 100 карбованців (ескіз Г.Нарбути) та 250 карбованців («канарейки», ескіз Б.Романовського); жовтень 1919 року — 25 карбованців (ескіз А.Приходька).

1992 року перші зразки української національної валюти було виготовлено в Канаді за ескізами _____. Однак в обіг в Україні з 1992 року було введено тимчасову валюту, розраховану на перехідний період, — _____, або _____. Саме ця грошова одиниця ставала протягом 1992—1995 років жертвою інфляції, зумовленої економічною кризою перехідного періоду.

25 серпня _____ року в засобах масової інформації було оголошено Указ Президента України Леоніда Кучми «Про грошову реформу в Україні». Протягом 15 днів — від 2 до 16 вересня 1996 року — в готівковому обігу одночасно вільно використовувалися як _____, так і _____ з поступовим вилученням останніх. Після 16 вересня _____ року приймання карбованців в усі види платежів було припинено і єдиним законним засобом платежу на території України з цього моменту стала _____.

Теми доповідей

1. Генезис золота як світових грошей.
2. Монети в давнину.
3. Електронні гроші в Україні.
4. Еволюція кредитних грошей.
5. Історія гривні.
6. Процедура емісії грошей, види емісії.
7. Елементи захисту банкнот.

Змістовий модуль 2. Грошовий обіг і грошова маса.

Мета практичного заняття – засвоїти сутність та форми грошового обороту, визначити фактори, які впливають пропозицію грошової маси, наслідки її зміни, вивчити нормативно-правове регулювання готівкового та безготівкового обороту в Україні.

Короткий термінологічний словник: грошова маса, грошова база, грошовий агрегат, грошовий оборот, грошовий обіг, готівковий оборот, безготівковий оборот, грошовий потік, швидкість обігу грошей, закон грошового обігу, первинна емісія, вторинна емісія, грошовий мультиплікатор, депозити до запитання, строкові депозити, ліквідність, трастові операції, акредитив, платіжне доручення, платіжна вимога-доручення, розрахунковий чек.

Питання для опитування:

1. Суть та структура грошового обороту, основні суб'єкти та ринки, які він обслуговує.
2. Грошові потоки. Характеристика основних видів та механізмів балансування.
3. Характеристика грошового обігу як складової грошового обороту.
4. Грошова маса. Базові гроші та грошові агрегати.
5. Швидкість обігу грошей та фактори, що її визначають. Розрахунок швидкості обігу.
6. Закон кількості грошей, необхідних для обороту.
7. Сталість грошей та механізм її забезпечення.
8. Характеристика грошового мультиплікатора.
9. Сучасні засоби платежу, які обслуговують грошовий оборот (банкнота, розмінна монета, депозитні гроші, векселі, чеки та кредитні картки), їх характеристика.

10. Особливості встановлення норми обов'язкового резерву.

Завдання 1.

Визначити швидкість обігу за минулий рік та середню тривалість одного обігу, якщо:

- обсяг ВВП становив 210,9 млн грн
- середньорічний обсяг грошової маси – 20,1 млн грн.

Завдання 2.

Норма обов'язкових резервів становить 16%. Чому дорівнює коефіцієнт експансії депозитів?

Завдання 3.

Визначте суму обов'язкових резервів, якщо сума залучених депозитів становить 560 млн грн, а норма обов'язкового резерву – 12%.

Завдання 4.

Визначити грошові агрегати М1, М2, М3, якщо:

- Депозити до запитання – 700 млрд грн
- Кошти клієнтів за трастовими операціями – 988 млрд грн
- Ощадні вклади – 350 млрд грн
- Готівкові гроші – 100 млрд грн
- Строкові вклади – 256 млрд грн

Завдання 5.

Визначити грошові агрегати М0 і М2, якщо:

- М3 – 3193 млрд грн
- М1 – 618 млрд грн
- Кошти за трастовими операціями – 645 млрд грн
- Депозити до запитання – 448 млрд грн

Завдання 6.

Визначити величину грошового агрегату М2, якщо:

- готівка на руках у населення – 800 млрд грн
- строкові депозити – 387 млрд грн
- кошти за трастовими операціями – 345 млрд грн
- готівка в обігових касах банків – 679 млрд грн.

Завдання 7.

Визначити грошовий агрегат М0, якщо:

- М3=25 380 000 000 грн
- строкові депозити становлять 23 000 000 000 грн
- депозити до запитання становлять 1 200 000 000 грн.

Завдання 8.

Визначити грошові агрегати M1, M2, M3, якщо:

Депозити до запитання – 627 млрд. грн

Кошти клієнтів за трастовими операціями – 765 млрд. грн

Ощадні вклади – 456 млрд. грн

Гроші поза банківською системою – 200 млрд. грн

Строкові депозити – 256 млрд. грн

Завдання 9.

Визначити грошові агрегати M1, M2, M3, якщо:

Депозити до запитання – 627 млрд грн

Кошти клієнтів за трастовими операціями – 765 млрд грн

Ощадні вклади – 456 млрд грн

Гроші поза банківською системою – 200 млрд грн

Строкові депозити – 256 млрд грн.

Завдання 10.

Визначити кількість грошей, необхідних для безінфляційного обігу, за такими даними:

– сума цін реалізованих товарів, робіт, послуг (*вказати ВВП даного року*) — _____ млрд грн;

– сума цін товарів, робіт, послуг, що реалізовані з відстроченням платежу — 30% обсягу реалізації товарів, робіт та послуг;

– сума платежів по зобов'язаннях, термін оплати яких настав, — 120 млрд грн;

– сума платежів, що взаємно погашаються, — 15% загального обсягу реалізації товарів, робіт та послуг;

– середня кількість оборотів грошової маси (M2) за рік — 2.

Як саме зміниться обсяг грошової маси, якщо її оборотність зросте на 2 оберти?

Як саме зміниться обсяг грошової маси, якщо не буде проводитися взаємне зарахування боргів?

Теми доповідей

1. Порядк формування та зберігання обов'язкових резервів.
2. Основні тенденції грошово-кредитного ринку України.
3. Особливості реалізації грошово-кредитної політики в Україні.
4. Нормативно-правове регулювання безготівкових розрахунків в Україні.
5. Нормативно-правове регулювання готівкових розрахунків в Україні.
6. Грошові агрегати країн Європейського союзу.
7. Грошові агрегати Федеральної резервної системи США.
8. Грошові агрегати Великобританії.

Змістовий модуль 3. Грошовий ринок.

Мета практичного заняття – визначити сутність, структуру та особливості прояву грошового ринку, засвоїти особливості формування та чинники зміни попиту на гроші та пропозицію грошей.

Короткий термінологічний словник: грошовий ринок, попит на гроші, пропозиція грошей, фінансові інструменти, ринок грошей, ринок капіталів, міжбанківське кредитування, ринок банківських кредитів, ринок послуг небанківських фінансово-кредитних установ, фондовий ринок, мотиви попиту на гроші, облікова ставка, грошовий мультиплікатор, тінізація економіки, ринкова кон'юнктура.

Питання для опитування:

1. Суть грошового ринку, особливості прояву основних ринкових ознак.
2. Інституційна модель грошового ринку. Канали прямого і опосередкованого фінансування.
3. Суб'єкти грошового ринку. Банки і небанківські фінансово-кредитні структури як суб'єкти грошового ринку.
4. Економічна структура грошового ринку. Ринок грошей і ринок капіталів.
5. Ринок цінних паперів та валютний ринок як складові грошового ринку.
6. Попит на гроші, суть та форми прояву попиту на гроші.
7. Фактори, що визначають зміну попиту на гроші.
8. Пропозиція грошей, суть та механізм її формування.
9. Рівновага на грошовому ринку та кредит.

Завдання 1.

Грошова база становить 580 млрд грн, а норма обов'язкового резерву – 7%. Як зміниться пропозиція грошової маси, якщо Правління Національного банку України:

- А) зменшить норму обов'язкового резерву на 3%;
- Б) збільшить норму обов'язкового резерву на 5%?

Завдання 2.

Розрахувати облікову ставку, яка забезпечує отримання 9 млн грн, якщо сума в 20 млн грн видається в позику на півроку.

Завдання 3.

Кредит у розмірі 50 млн грн видається за простою обліковою ставкою 30% річних. Визначити термін, на який надається кредит, якщо позивач бажає отримати 15 млн грн.

Теми доповідей

1. Роль банківської системи в формуванні пропозиції грошей.

2. Міжбанківська валютна біржа України та її вплив на грошовий ринок.
3. Особливості регулювання облікової ставки в Європі та США.
4. Вплив тінізації економіки на пропозицію грошової маси в Україні.
5. Вплив рівня інфляції на пропозицію грошової маси в Україні.

Змістовий модуль 4. Грошові системи.

Мета практичного заняття – з'ясувати сутність та механізм функціонування грошових систем та основних їх видів, вивчити особливості нормативно-правового регулювання грошово-кредитної політики, інструменти цієї політики.

Короткий термінологічний словник: грошова система, паперові гроші, металева грошова система, біметалізм, монометалізм, система «паралельної» валюти, система подвійної валюти, система «кульгаючої» валюти, золотомонетний стандарт, золотозлитковий стандарт, золотодевізний стандарт, грошово-кредитна політика, експансійна політика, рестрикційна політика, сеньйораж.

Питання для опитування:

1. Суть грошової системи, її призначення та елементи.
2. Основні типи грошових систем, їх еволюція.
3. Створення і розвиток грошової системи України. Особливості процесу запровадження національної валюти в Україні.
4. Суть, основні цілі та суб'єкти реалізації грошово-кредитної політики.
5. Механізм грошово-кредитної політики.
6. Фіскально-бюджетна і грошово-кредитна політика в системі державного регулювання ринкової сфери.
7. «Сеньйораж» і монетизація бюджетного дефіциту.

Завдання 1

Пов'язати наведені нижче терміни з їх визначенням, поставивши відповідну літеру ліворуч від терміну (табл.4.1).

Таблиця 4.1 Основні поняття, що характеризують грошову систему

Термін	Характеристика
____ (1) Експансія	А. сукупність заходів, націлених на скорочення пропозиції грошей, внаслідок чого гроші "дорожчають".
____ (2) Біметалізм	Б. один із видів монет карбувався у закритому порядку.
____ (3) Грошова система	В. сукупність заходів, націлених на зростання пропозиції грошей, внаслідок чого гроші "дешевіють".
____ (4) Система «кульгаючої» валюти	Г. грошова система, в якій роль загального еквівалента законодавчо закріплюється за двома металами – золотом і сріблом.
____ (5) Рестрикція	Д. грошова система, за якої ролі, загального еквіваленту виконує один метал (золото або срібло), а паперові знаки вартості розмінні на грошовий метал.

___ (6) Монометалізм	Е. встановлена державою форма організації грошового обороту в країні.
___ (7) Грошова одиниця	Є. в обігу відсутні золоті монети та їх вільне карбування, а обмін банкнот здійснюється на стандартні заповни зливки.
___ (8) Облікова ставка	Ж. один із монетарних інструментів, за допомогою якого Національний банк України встановлює для банків та інших суб'єктів грошово-кредитного ринку орієнтир щодо вартості залучених і розміщених грошових коштів на відповідний період.
___ (9) Золотозлитковий стандарт	З. встановлюються законодавством країни з урахуванням соціально-економічних та історичних закономірностей її розвитку та слугує для вимірювання цін товарів та послуг

Теми доповідей

1. Грошова система України.
2. Грошова та кредитна системи США.
3. Грошова система Росії.
4. Грошова система Китаю.
5. Грошова система Японії.
6. Грошова система Швейцарії.

Змістовий модуль 5. Інфляція і грошові реформи.

Мета практичного заняття – з'ясувати сутність поняття «інфляція» та «грошова реформа», визначити основні вимірники інфляції, вивчити особливості нормативно-правового регулювання інфляційних процесів, виявити види грошових реформ та проаналізувати наслідки грошової реформи 1996 р. в Україні.

Короткий термінологічний словник: інфляція, індекс споживчих цін, індекс цін виробника, дефлятор ВВП, цінова інфляція, інфляція заощаджень, девальвація, повзуча інфляція, помірна інфляція, галопаюча інфляція, гіперінфляція, інфляція витрат, інфляція попиту, антиінфляційна політика, грошова реформа, структурна грошова реформа, формальна реформа, конфіскаційна реформа, деномінаційна реформа, неконфіскаційні реформи, одномоментні реформи, реформи паралельного типу, деномінація, нуліфікація, ревальвація, інфляційне таргетування.

Питання для опитування:

1. Суть інфляції, її причини, форми прояву та закономірності розвитку.
2. Соціально-економічні наслідки інфляції.
3. Особливості інфляційного процесу в Україні.
4. Антиінфляційна політика.
5. Поняття, цілі та види грошових реформ.
6. Особливості проведення грошової реформи в Україні.

Завдання 1.

В Україні в 2013 році індекс інфляції (індекс споживчих цін) склав 100,5%, а в 2014 році – 124,9%.

Визначити темп інфляції.

Завдання 2.

Рівень цін в економіці характеризується наступними даними:

Роки	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Рівень цін,%	112,3	109,1	104,6	99,8	100,5	124,9

На скільки відсотків змінилася цінність грошей за період з :

1. 2009 р. по 2014 р.?

2. 2006 р. по 2012 р.?

Завдання 3.

В 2004 р. у Чехії темп інфляції становив 1,8 %, в Угорщині - 6,5 %, а в Україні - 12,3 %. Часу необхідно для подвоєння рівня цін за таких темпів інфляції в Чехії, Угорщині та Україні?

Завдання 4.

Розрахувати темп інфляції, якщо номінальний ВВП у 2013 році 1454 млрд грн, а в 2014 році – збільшився на 7,8%. Реальний ВВП у 2013 році склав 1410 млрд грн, а в 2014 році – зменшився на 3,2%.

Завдання 5.

Розрахувати дефлятор ВВП на підставі наведених даних у табл.5.1.

Таблиця 5.1 Вихідні дані

Товарні позиції	2012 рік		2013 рік	
	Q ₀ , од.	P ₀ , грн	Q ₁ , од.	P ₁ , грн
Одяг	10	20	12	25
Їжа	30	10	35	15
Житло	9	15	11	16
Розваги	8	9	15	13

Завдання 6.

Вклад у сумі 15000 грн. покладено в банк на півроку з щомісячним нарахуванням складних процентів за номінальною ставкою 19 % річних.

Визначити реальний дохід вкладника, якщо рівень інфляції складав 5 % на місяць.

Завдання 7.

Розрахувати величину реального ВВП поточного року, якщо величина номінального ВВП – 1500 млрд грн, а споживчий кошик умовно становить:

1. продовольчі товари – 15 найменувань;

2. одяг та взуття – 2 найменування;

3. охорона здоров'я – 2 найменування;
4. освіта – 1 найменування;
5. розваги – 1 найменування.

Ціна за умовну одиницю складових споживчого кошика поточного та базового років становить відповідно:

1. продовольчі товари – 90 грн і 120 грн;
2. одяг та взуття – 200 грн і 350 грн;
3. охорона здоров'я – 150 грн і 200 грн;
4. освіта – 300 грн і 400 грн;
5. розваги – 100 грн і 200 грн.

Зробити висновок про зміну купівельної спроможності грошей.

Теми доповідей

1. Інструменти грошово-кредитної політики, які забезпечують регулювання рівня інфляції.
2. Аналіз Основних засад грошово-кредитної політики: інфляційний аспект.
3. Монетарний режим інфляційного таргетування в Україні.
4. Монетарний режим інфляційного таргетування в країнах Європи.
5. Склад споживчого кошика в розвинених країнах.
6. Перспективи перегляду споживчого кошика в Україні.
7. Аналіз Інфляційного звіту Національного банку України.

Змістовий модуль 6. Валютний ринок і валютні системи.

Мета практичного заняття – з'ясувати сутність понять «валюта», «валютна система», «валютний курс», а також структуру та особливості прояву валютних відносин, визначити перелік функцій, що виконують суб'єкти валютних відносин, засвоїти особливості формування валютної системи.

Короткий термінологічний словник: валюта, валютний курс, національна валюта, іноземна валюта, вільноконвертована валюта, частково конвертована валюта, неконвертована валюта, базова валюта, колективна валюта, валютне котирування, валюта ціни, валюта угоди, плаваючий валютний курс, фіксований валютний курс, валютна система, валютний ринок, форвардні операції, ф'ючерсні операції, опціонні операції, золотий паритет, валютне регулювання, валютна політика.

Питання для опитування :

1. Валютні ресурси, порядок їх формування та використання.
2. Суб'єкти та об'єкти валютного ринку. Функції валютного ринку.
3. Класифікація валюти. Конвертованість валюти. Проблеми котирування національної валюти України.
4. Види валютних курсів. Фактори, що впливають на валютний курс.
5. Типи валютних систем.

Завдання 1.

Комерційний банк установив такий курс долара США:

купівля — 22,05 грн,

продаж — 23,11 грн.

Скільки гривень можна одержати за 800 доларів?

Скільки доларів можна купити за 28 тис. грн?

Завдання 2.

Скільки угорських форинтів дадуть за 1000 грн, якщо за офіційним курсом валют:

- 170 HUF = 47,43 INR

- 1000 INR = 72,82 UAH.

Завдання 3.

Скільки євро можна купити за 18 000 японських єн, якщо:

- 1 USD = 110,05 JPY

- 1 USD = 0,67 EUR?

Завдання 4.

Якщо ціна гривні в доларах США впала з 0,108 до 0,100 за одну гривню, то як зміниться ціна товару вітчизняного виробництва (в доларах США), що продається в Україні за 800 грн?

Завдання 5.

Необхідно розподілити наведені валютні котирування на прямі та непрямі. Вказати, яка валюта є базовою та валютою котирування.

1. USD/UAH;
2. USD/CHF;
3. GBP/ USD;
4. EUR/ USD;
5. USD/RUR;
6. USD/JPY;
7. USD/ AUD;
8. USD/ NZD.

Теми доповідей

1. Особливості нормативно-правового регулювання валютних операцій в Україні.
2. Основні переваги ринку Форекс.
3. Валютна політика в країнах Європейського союзу.
4. Валютна політика в США.
5. Проблемні аспекти переходу до плаваючого валютного курсу.
6. Напрями підвищення вартості національної валюти.
7. Чорні ринки валют.

Змістовий модуль 7. Кількісна теорія грошей і сучасний монетаризм

Мета практичного заняття – проаналізувати основні аспекти кількісної теорії грошей, визначити провідних представників, оцінити вклад Д. Кейнса у розвиток кількісної теорії грошей.

Короткий термінологічний словник: абстрактна теорія, монетаристська теорія, класична кількісна теорія, постулати класичної кількісної теорії грошей, транзакційний мотив нагромадження грошей, спекулятивний мотив нагромадження грошей, мотив обачності, транзакційний попит, спекулятивний попит, монетаризм.

Питання для опитування :

1. Основні постулати класичної кількості теорії грошей та їх еволюція.
2. Неокласичний варіант кількості теорії грошей: «транзакційний варіант» І.Фішера та «кембриджська версія».
3. Вклад Д. Кейнса у розвиток кількісної теорії грошей. Неминучість інфляційних наслідків в реалізації кейнсіанських концепцій.
4. Вклад М. Фрідмена в роботу монетарної політики на основі неокласичного варіанту кількісної теорії.
5. Грошово-кредитна політика України у світлі сучасних монетаристських теорій.

Завдання 1.

Визначте кількість грошей, необхідних як засіб обігу протягом року, якщо відомо, що сума цін за реалізовані товари (послуги, роботи) становить 500 млрд грн. Сума цін товарів (послуг, робіт), які продані протягом року з відтермінуванням платежу, термін оплати яких не настав, — 100 млрд грн. Сума платежів за довгостроковими зобов'язаннями, терміни яких настали, — 90 млрд грн. Сума взаємопогашуваних платежів протягом звітного періоду — 50 млрд грн. Середня кількість обігів грошей за рік — 8.

Завдання 2.

Маса грошей в обігу протягом року становила 1 млн грн, оборотність грошової одиниці — 8 оборотів за рік. Визначте суму цін товарів для реалізації.

Завдання 3.

Визначте середньозважений рівень цін, якщо відомо, що необхідний обсяг грошової маси для обслуговування грошового обігу становить 250 млрд грн, швидкість обігу грошей — 6 оборотів, сума коштів, що перебувають на чекових рахунках, — 75 млрд грн, а швидкість обігу таких коштів удвічі вища. Товарна маса в країні становить 9,24 млрд ум. од.

Завдання 4.

Обсяг продукту, вироблений протягом минулого року, становить 750 тис. одиниць, ціна одиниці продукту — 150 грн, фізичні та юридичні особи постійно зберігають у формі грошових залишків 40% свого номінального доходу. Визначте обсяг додаткового попиту на грошову масу.

Завдання 5.

Проаналізувавши основні положення кількісної теорії грошей, зазначити пропущені слова у наведених нижче твердженнях.

1. _____ теорія вивчає внутрішню природу грошей та їх вплив на економічні процеси.
2. Класична кількісна теорія зародилася в _____ столітті.
3. Існують такі постулати класичної кількісної теорії як _____.
4. Локк, Юм, Сміт, Рікардо – це представники _____ теорії.
5. «Гроші – це умовні знаки, що позбавлені внутрішньої вартості» це положення _____ теорії.
6. Формула коефіцієнта заощадження має вид: _____.
7. Кнапп належить такої теорії грошей як _____.
8. _____ теорія зародилася в Європі в період швидкого зростання цін.

Теми доповідей

1. Внесок Дж. Кейнса у розвиток кількісної теорії грошей.
2. Відмінності суті класичної кількісної теорії, її неокласичного варіанту.
3. Необхідність державного регулювання грошово-кредитної системи та його можливі межі.
4. «Кон'юнктурний» варіант М.І. Туган-Барановського.

Модуль 2. Кредит

Змістовий модуль 8. Кредит у ринковій економіці.

Мета практичного заняття – формування комплексу знань щодо сутності кредиту, його форм та видів, критеріїв класифікації, принципів кредитування; розглянути методичні прийоми визначення процентних доходів (витрат) банку за кредитною (депозитною) угодою.

Короткий термінологічний словник: кредит, позичальник, кредитор, споживчий кредит, комерційний кредит, банківський кредит, державний кредит, застава, бланковий кредит, кредитний договір, міжнародний кредит, лізинг, кредитний ризик, кредитоспроможність, кредитна експансія, кредитна рестрикція, бланковий кредит, овердрафт, короткостроковий кредит, довгостроковий кредит, консорціум ний кредит, кредитна лінія, іпотечний кредит.

Питання для опитування:

1. Походження кредиту, його суть. Функції і роль кредиту, його класифікація.
2. Функціональна характеристика і типи кредитних відносин.
3. Форми кредиту (комерційний, споживчий, банківський, державний, міжнародний).
4. Система та принципи банківського кредитування.
5. Стадії кредитного процесу.
6. Кредитний договір як юридична основа кредитного процесу.
7. Відсоткова ставка та фактори її диференціації.
8. Порядок нарахування, сплати та стягнення відсотків.
9. Форми забезпечення кредиту.

Завдання 1

Коваленко В.В. взяв кредит в банку «Альфа» на суму 3000 грн і повинен повернути її через п'ять років. Знайти відсоткову ставку кредиту, якщо відомо, що потрібно віддати банку 5000 грн.

Завдання 2

Прокопенко А.В. взяв кредит в банку «Південний» на суму 5000 грн під відсоткову ставку 20% річних. Відомо, що Прокопенко А.В. повинен повернути банку 8500 грн. Знайти термін користування кредитом.

Завдання 3

Позичальник отримав кредит в банку «Агро» на суму 20000 грн під 32 % річних. Через 240 днів кредит було повністю погашено. Розрахуйте, яку суму позичальник віддав банку.

Завдання 4

Вкладник поклав на депозит в банк «Україна» 3000 дол. США під 25% річних на 5 років. Яка сума акумулюється наприкінці 10-го року при річній капіталізації? На скільки зросте сума порівняно з початковим внеском?

Завдання 5

Інвестор вклав 7000 грн в банк «Причорноморський» під 10% річних при умові нарахування складних процентів щокварталу. Яку суму він отримає через 8 років?

Завдання 6

Клієнт відкрив депозит за умови нарахування простих відсотків на суму 5000 грн. Термін вкладу становить 95 днів. Дохід клієнта за депозитом склав 37,5 грн. Визначити річну відсоткову ставку, під яку було розміщено кошти, якщо банк нараховував відсотки за методом факт/ факт.

Задача 7

Використовуючи табл.8.1 необхідно розрахувати суми процентних платежів за терміновим депозитом номіналом 10000 грн. з номінальною ставкою 19% річних, використовуючи різні методи визначення кількості днів. Термін депозиту з 21 березня по 10 червня 2015 року.

Таблиця 8.1 Розрахунок процентного доходу банку за різними методиками визначення кількості днів депозитної угоди

Методи розрахунку	Кількість днів депозиту	Кількість днів у році	Розрахунок суми відсотків, грн..
1	2	3	4
Метод «факт/факт»			
Метод «факт/360»			
Метод «30/360»			

Задача 8

Вкладник збирається покласти в банк 13000 грн з метою накопичення 20000 грн. Ставка за депозитом становить 22% річних. Визначити термін вкладу в днях, за який вкладник зможе накопичити необхідну суму, якщо використовується метод фак/факт.

Задача 9

Вкладник збирається покласти в банк 9000 грн, щоб через 90 днів накопичити 9500 грн. Визначити необхідну просту ставку проценту, якщо використовується метод фак/факт.

Задача 10

Вкладник вніс в банк «Український» 16000 грн під 18% річних при умові нарахування складних процентів щокварталу. Яку суму він отримає через 5 років?

Задача 11

Складні відсотки на вклади нараховуються щоквартально за ставкою 10% річних. Визначити суму процентів, нарахованих на вклад у сумі 25000 грн:

- А) за півроку
- Б) за два роки.

Задача 12

Банк «Інноваційний» надав кредит Прокопенко П.П. на суму 10000 грн на строк 4,4 роки. Процентна ставка – 40%. Нарахування відсотків – щоквартальне. Яку суму повертає банку Прокопенко П.П. Розв’язок подати з використанням формули складних відсотків.

Теми доповідей

1. Особливості кредитування сільськогосподарських підприємств.
2. Сучасний стан споживчого кредитування України.
3. Іпотечне кредитування в Україні.
4. Кредитні рейтинги банків України.
5. Ануїтетний спосіб погашення кредиту
6. Класичний спосіб погашення кредиту

Змістовий модуль 9. Фінансові посередники грошового ринку.

Мета практичного заняття – з’ясувати сутність та необхідність фінансового посередництва, дослідити їх основні характеристики, види та функції.

Короткий термінологічний словник: кредитна спілка, ломбард, банк, лізингова компанія, страхова компанія, факторингова компанія, клірингова компанія, пенсійний фонд, банківські операції, інвестиційний фонд.

Питання для опитування:

1. Сутність та призначення фінансового посередництва.
2. Види фінансових посередників.
3. Рівні банківської системи. Функції банків.
4. Небанківські фінансово-кредитні установи (НФКУ), їх відмінність від банків, економічне призначення, види, функції, роль. Проблеми розвитку НФКУ в Україні.

Завдання 1

На підставі аналізу діяльності кредитних спілок України та кредитних спілок-членів Всеукраїнської асоціації кредитних спілок зазначити такі дані:

- загальну кількість кредитних спілок в Україні;
- кількість кредитних спілок-членів Всеукраїнської асоціації кредитних спілок;
- частку активів кредитних спілок-членів Всеукраїнської асоціації

кредитних спілок у загальній кількості кредитних спілок в Україні;

- частку кредитного портфеля кредитних спілок-членів Всеукраїнської асоціації кредитних спілок у загальній кількості кредитних спілок в Україні;

- динаміку депозитних портфелів спілок-членів Всеукраїнської асоціації кредитних спілок та кредитних спілок України.

Завдання 2

На підставі даних Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, проаналізувати динаміку чисельності страхових компаній в Україні, заповнивши табл.9.1.

Таблиця 9.1 Кількість страхових компаній в Україні, 20__ - 20__ рр..

Кількість страхових компаній	Станом на 31.12.20__р.	Станом на 31.12.20__р.	Станом на 31.12.20__р.	20__р. відносно до 20__р., %

Завдання 3

На підставі даних Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, проаналізувати основні показники діяльності системи ломбардів в Україні, заповнивши табл.9.2. Зробити висновки.

Таблиця 9.2 Основні показники діяльності системи ломбардів, 20__ - 20__ рр.

Показники	Період			Відхилення
	20__р.	20__р.	20__р.	
Кількість ломбардів (на кінець періоду)				
Активи по балансу, млн грн				
Власний капітал, млн грн				
Сума наданих фінансових кредитів під заставу, млн грн				
Вартість майна, прийнятого в заставу, млн грн				
Сума погашених фінансових кредитів, млн грн				
з них: погашено за рахунок майна, наданого в заставу				
Сума нарахованих процентів за користування фінансовими кредитами, млн грн				
Загальна сума отриманих доходів, млн грн				
Загальна сума витрат, млн грн				
Кількість наданих фінансових кредитів під заставу, (тис. один.)				
Кількість договорів, погашених за рахунок майна, наданого в заставу (тис. один.)				

Теми доповідей

1. Особливості функціонування кредитних спілок в Україні.
2. Стан і розвиток кредитних установ України.
3. Всеукраїнська асоціація ломбардів України.
4. Ризики неповернення ломбардних позик.
5. Українська Асоціація Інвестиційного Бізнесу: мета та особливості діяльності.

Змістовий модуль 10. Центральні банки.

Мета практичного заняття – формування знань і практичних навичок у галузі функціонування центрального банку в процесі вивчення змісту завдань і основних його операцій та інструментів грошово-кредитної політики, за допомогою яких відбувається регулювання пропозиції грошей і ціни грошей.

Короткий термінологічний словник: центральний банк, Рада НБУ, Правління НБУ, організаційна структура НБУ, грошово-кредитна політика, банківський нагляд, кількісний кредитний тендер, ціновий кредитний тендер, політика відкритого ринку, банкотно-монетний двір, державна скарбниця, зовнішній борг, платіжний баланс.

Питання для опитування:

1. Походження і необхідність Центральних банків.
2. Статус, функції, принципи функціонування та грошово-кредитна політика Національного банку України.
3. Система управління НБУ, її структурні елементи.

Завдання 1

Центральний банк проводить кредитний тендер. Для участі у цьому тендері було подано такі заявки:

- Банк А – 600 млн грн. од. під 10,00 %;
- Банк Б – 350 млн грн. од. під 16,50 %;
- Банк В – 150 млн грн. од. під 10,25 %;
- Банк Г – 250 млн грн. од. під 17,00 %;
- Банк Д – 300 млн грн. од. під 16,00 %.

Центральний банк прийняв рішення про рефінансування комерційних банків у розмірі 900 млн грн. од. Які заявки будуть задоволені, якщо це процентний тендер? Відповідь обґрунтувати.

Теми доповідей

1. Основні засади грошово-кредитної політики НБУ.
2. Концепція реформування НБУ.
3. Організаційна структура НБУ.
4. Напрями діяльності НБУ щодо впровадження інфляційного таргетування.

Змістовий модуль 11. Комерційні банки.

Мета практичного заняття – формування знань і практичних навичок у галузі функціонування комерційного банку в процесі вивчення основних його операцій.

Короткий термінологічний словник: комерційний банк, активні операції, пасивні операції, комісійно-посередницькі операції, трастові операції, касові операції, депозитні операції, кредитні операції, інвестиційні операції, основний капітал, додатковий капітал, субординований борг.

Питання для опитування:

1. Функції і типи комерційних банків.
2. Організаційна та управлінська структура комерційного банку.
  1. Показники діяльності комерційних банків.
  2. Сутність та джерела формування кредитних ресурсів банку.
  3. Характеристика банківських операцій.

Завдання 1

Оцінивши стан банківської системи України за офіційними даними Національного банку України заповнити табл.11.1 та зробити висновок.

Таблиця 11.1 Основні показники діяльності банків України

№	Назва показника	01.01.20	01.01.20	01.01.20	Відхилення
1	2	3	4	5	6
1.	Кількість банків, які мають банківську ліцензію				
1.1	з них: з іноземним капіталом				
1.1.1	у т.ч. зі 100% іноземним капіталом				
2.	Частка іноземного капіталу у статутному капіталі банків, %				
	АКТИВИ				
I.	Активи банків				
	Загальні активи (не скориговані на резерви за активними операціями)				
1.	Готівкові кошти та банківські метали				
2.	Кошти в Національному банку України				
3.	Кореспондентські рахунки, що відкриті в інших банках				
4.	Кредити надані				
4.1	кредити, що надані суб`єктам господарювання				
4.2	надані фіз.особам				

5.	Частка простроченої заборгованості за кредитами у загальній сумі кредитів, %				
6.	Вкладення в цінні папери				
7.	Резерви за активними операціями банків (з урахуванням резервів за операціями, які обліковуються на позабалансових рахунках)				
	ПАСИВИ				
II.	Пасиви, усього				
1.	Капітал				
1.1	з нього: статутний капітал				
2.	Зобов'язання банків				
	з них:				
2.1	кошти суб'єктів господарювання				
2.1.1	з них: строкові кошти суб'єктів господарювання				
2.2	кошти фізичних осіб				
2.2.1	з них: строкові кошти фізичних осіб				
	Довідково:				
1	Регулятивний капітал				
2	Достатність (адекватність) регулятивного капіталу (H2), %				
3	Доходи				
4	Витрати				
5	Результат діяльності				
6	Рентабельність активів, %				
7	Рентабельність капіталу, %				

Теми доповідей

1. Кредитна політика комерційних банків.
2. Депозитна політика комерційних банків.
3. Управління кредитними ризиками баку.
4. Антикризове управління діяльністю банків.

Змістовий модуль 12. Міжнародні валютно-кредитні установи та форми їх співробітництва з Україною

Мета практичного заняття – формування комплексу знань щодо діяльності міжнародних валютно-кредитних установ через вивчення їх статутний документів та програм співпраці з Україною.

Короткий термінологічний словник: Міжнародний валютний фонд, Світовий банк, Міжнародний банк реконструкції та розвитку, Міжнародна фінансова корпорація, Міжнародна асоціація розвитку, Багатостороннє агентство з гарантування інвестицій, Міжамериканський банк розвитку, Африканський банк розвитку, Азіатський банк розвитку, Європейський банк реконструкції та розвитку стенд-бай, концесійне фінансування.

Питання для опитування:

1. Назвіть принципи формування статутного фонду МВФ.
2. На які основні цілі спрямовуються фінансові ресурси МВФ?
3. Типи програм, на яких будуються відносини МВФ і України.
4. Визначте місце і роль Світового банку.
5. Які організації входять до Групи Світового банку і якій з них належить провідна роль?
6. Які країни можуть брати участь у діяльності МБРР?
7. Як формується капітал МБРР?
8. На які цілі спрямовуються кредити МБРР?
9. Яка основна відмінність між МВФ і МБРР?
10. Дайте загальну характеристику регіональним валютно-кредитним організаціям.
11. Коли та з якою метою був створений ЄБРР?
12. Назвіть пріоритетні напрями діяльності ЄБРР.
13. Які інструменти фінансування використовує ЄБРР?
14. Визначте напрями співробітництва ЄБРР з Україною.
15. Назвіть мету створення ЧБТР. Які країни є його членами?

Завдання 1

Вивчивши особливості співпраці України з МВФ, необхідно заповгтьт табл.12.1 та зробити висновки.

Таблиця 12.1 Співробітництво України з МВФ в межах кредитних програм

Етапи	Програми фінансування	Сума кредиту
Перший етап (1994-1995 роки)		
Другий етап (1995-1998 роки)		
Третій етап (1998-2002 роки)		
Четвертий етап (2002-2008 роки)		
П'ятий етап (2008-2012 роки)		

Теми доповідей

1. Економічний огляд Світового банку.
2. Сучасний стан співробітництва України з Світовим банком.
3. Розвиток відносин України та МБРР.
4. Напрями фінансування МВФ.
5. Особливості співпраці України з міжнародними валютно-кредитними установами.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про банки і банківську діяльність : Закон України від 07.12.2000 р. № 2121-III (зі змінами) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>. — Дата останнього доступу : 20.12.2015. — Назва з екрану.
2. Інструкція про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті : Постанова Правління Національного банку України від 21.01.2004 р. № 22 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>. — Дата останнього доступу : 20.12.2015. — Назва з екрану.
3. Алексєєв І. В. Гроші та кредит : навч. посіб. / І. В. Алексєєв, М. К. Колісник. — К. : Знання, 2009. — 253 с.
4. Бездітко Ю. М. Валютне регулювання: навч. посіб. / Ю. М. Бездітко, О. О. Мануйленко, Г. А. Стасюк — Херсон : ОЛДІ-плюс, 2009. — 272 с.
5. Гроші та кредит : навч. посіб. / О. Д. Вовчак, І. Є. Бучко, З. Р. Костак. — К. : Центр учбової літератури, 2012. — 424 с.
6. Івасів Б. С. Гроші та кредит : підруч. / Б. С. Івасів. — 3-тє вид., змін. й доп. — Тернопіль : Карт-бланш; К. : Кондор, 2008. — 528 с.
7. Круш П. В. Гроші та кредит : навч. посіб. для студентів вищих навчальних закладів III-IV рівнів акредитації / Круш П. В., Алексєєв В. Б. — К. : Центр учбової літератури, 2010. — 216 с.
8. Круш П. В. Інфляція : суть, форми та її оцінка : навч. посіб. / П. В. Круш, О. В. Клименко. — К. : Центр учбової літератури, 2010. — 288 с.
9. Михайленко В. С. Гроші та кредит: навч. посіб. для дистанційного навчання / В. С. Михайленко. — К. : Університет „Україна”, 2006. — 372 с.
10. Михайловська І. М. Гроші та кредит : навч. посіб. / І. М. Михайловська, К. Л. Ларіонова. — Львів : Новий Світ, 2006. — 432 с.
11. Семко Т. В. Гроші та кредит у схемах і таблицях : навч. посіб. / Т. В. Семко, М. В. Руденко. — Київ : Центр навчальної літератури, 2006. — 158 с.

Навчальне видання

ГРОШІ І КРЕДИТ

**Завдання для
практичних занять та самостійної роботи**

Укладачі: Сіренко Наталя Миколаївна
Бурковська Алла Валентинівна
Корабахіна Анастасія Юріївна

Формат 60x84 1/16. Ум. друк. арк. 3,88.
Тираж 100 прим. Зам. №_

Надруковано у видавничому відділі
Миколаївського національного аграрного університету
54020, м. Миколаїв, вул. Паризької Комуни, 9
Свідоцтво суб'єкт видавничої справи ДК №4490 від 20.02.2013 р.